

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

УХВАЛЕНО

Вченою радою Білоцерківського
національного аграрного
університету

Протокол № 6
від «30» серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Білоцерківського
національного аграрного
університету, професор
Олена ШУСТ

«30» серпня 2024 р.

Наказ № 159/0 від «30» 08 2024 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ
БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

1. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність у Білоцерківському національному аграрному університеті (далі – БНАУ / Університет) є внутрішнім підзаконним нормативним актом, який спрямований на забезпечення якісних освітніх послуг для здобувачів освіти усіх рівнів, дотримання норм і правил етичної поведінки всіма учасниками освітнього процесу.

1.2. Положення розроблено на основі Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції», прийнятого в основному читанні законопроекту «Про академічну доброчесність» (номер і дата реєстрації: 10392 від 08.01.2024), з урахуванням рекомендацій МОН України про запобігання академічного плагіату та його виявлення в наукових роботах (*лист МОН України № 1/11-8681 від 15.08.2018*), уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності (*лист МОН України № 1/9-263 від 20 травня 2020 року*), а також Цивільного кодексу України, Етичного кодексу університетської спільноти БНАУ, Статуту БНАУ, Колективного договору та інших нормативних актів БНАУ.

1.3. Метою Положення є сприяння формуванню та утвердженню культури академічної доброчесності в закладі освіти, що забезпечить: а) підвищення довіри до результатів навчання здобувачів вищої освіти, підвищення якості самої освіти; б) підвищення якості та доброчесності наукових досліджень; в) дотримання принципів і правил академічної доброчесності працівниками та здобувачами вищої освіти БНАУ.

2. Визначені законодавством терміни, що використовуються

Статтею 42 Закону України «Про освіту» з-поміж видів порушень академічної доброчесності на всіх рівнях науково-освітньої діяльності визначено: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію, фальсифікацію, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. З урахуванням Рекомендацій МОН України визначено основні терміни у сфері академічної доброчесності.

2.1. *Академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного доробку; відтворення опублікованих академічних текстів інших авторів без зазначення їх авторства (ст. 42 Закону України «Про освіту», ч. 4).

Академічним плагіатом є:

- відтворення без змін, з незначними змінами (перефразування, довільний переказ) чи в перекладі письмових наукових робіт обсягом від речення і більше без посилань на авторство тексту;
- відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених раніше ідей, моделей, схем, даних, цитат з третіх джерел без вказування першоджерела наведеного тексту чи його фрагменту.

Академічний плагіат не зводиться до текстових збігів, а може стосуватися також некоректного запозичення фактів, гіпотез, числових даних, методик, ілюстрацій, формул, моделей, програмних кодів тощо. Критерії зарахування текстових збігів до академічного плагіату визначені Рекомендаціями щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (див. п. 1.2.).

2.2. *Самоплагіат* – дублювання раніше оприлюднених автором публікацій наукової роботи чи наукових результатів (цілком або з незначними змінами), публікування їх у кількох виданнях, повторна публікація, презентація тощо. Поняття самоплагіату стосується саме наукових результатів. Переформулювання текстів при підготовці дисертацій, монографій, наукових статей, кваліфікаційних робіт не впливає на сутність наукового результату.

Самоплагіатом визнаються:

- звіти за результатами виконання наукових проєктів із дублюванням раніше оприлюднених автором даних;
- письмові роботи здобувачів, які вже були подані як звітність з інших дисциплін;
- суміщення раніше оприлюднених і нових даних без їх розподілу з відповідними посиланнями на попередні тексти публікацій (наукових робіт, звітів тощо).

До самоплагіату не належать:

- перевидання (стереотипні чи перероблені та/або доповнені) монографій, підручників, навчальних посібників, інших творів, що містять результати наукової, освітньої або творчої діяльності, в яких наведено інформацію про перевидання та/або посилання на перше видання;
- обмежене використання в нових монографіях, підручниках, навчальних посібниках фрагментів раніше опублікованих робіт автора, якщо у новій роботі наведено відповідну

інформацію, а обсяг дублювання узгоджений з видавцем та замовниками видання.

2.3. *Фабрикація* – це:

- наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах вигаданих / неперевіраних даних, статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо;

- покликання на вигадані джерела інформації;

- приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, які їм не належать.

2.4. *Фальсифікація* – необґрунтоване, свідомо викривлене або змінене оприлюднення результатів авторських наукових досліджень, письмових робіт (звітів) та їх фрагментів.

Це може виявлятися у:

- недостатньому проведенні вимірювань і розрахунків для підтвердження власних наукових досліджень;

- зміні статистичних даних і експериментальних результатів, розрахунків без належного обґрунтування та опису методик;

- оприлюдненні неповної чи викривленої інформації про апробацію результатів досліджень і наукових розробок.

Здебільшого виявлення таких порушень (див. пп. 2.3-2.4) відбувається науково-педагогічними працівниками-експертами під час рецензування, опонування тощо, або читачами після оприлюднення публікації. В інших випадках запроваджуються формалізовані процедури перевірки окремих складників (актів упровадження / апробації результатів наукового дослідження тощо).

2.5. *Обман* – це:

- включення до співавторів наукових публікацій осіб, що не брали участі в їх підготовці, або не включення до співавторства тих, хто брав участь у підготовці публікацій;

- виконання авторами власних робіт на замовлення інших осіб;

- підготовка і подання різними особами робіт з однаковим змістом як результатів власних напрацювань;

- використання чужих варіантів робіт, системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) під час контрольних заходів, несамостійне виконання завдань, виконання завдань підставними особами тощо.

2.6. *Хабарництво* – надання (отримання) учасниками освітнього процесу коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального / нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

У визначених законодавством випадках хабарництво може утворювати склад кримінального злочину як *«неправомірна вигода»*, що передбачено статтями 368, 369 Кримінального кодексу України.

До хабарництва також відносяться:

- одержання чи пропонування неправомірної вигоди за отримання вищого балу під час складання будь-якого виду контролю, а також будь-яких переваг в освітній діяльності;

- примусові благодійні внески та надання освітніх послуг (примусове репетиторство);

- окремі випадки конфлікту інтересів тощо.

2.7. *Необ'єктивне оцінювання* – це:

- свідоме завищення / заниження результатів навчання здобувачів освіти;

- невчасне повідомлення про систему оцінювання результатів навчання чи порушення її, що не відповідає заявленим цілям і завданням курсу чи програми;

- відсутність об'єктивних, чітких і прозорих критеріїв оцінювання.

3. Дотримання академічної доброчесності у БНАУ

Зміни, внесені у 2019 р. до Закону України «Про вищу освіту» передбачають можливість скасування рішень про присудження наукового ступеня, ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації у разі виявлення фактів порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності. Вирішення цього питання пов'язано із комплексом заходів у БНАУ, спрямованих на забезпечення доступності текстів наукових і кваліфікаційних робіт у Репозитарії, функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти щодо дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу, визначення чітких внутрішніх правил діяльності університетської спільноти наукових видань.

3.1. Діяльність БНАУ передбачає утвердження культури академічної доброчесності засобами:

- формування й розвитку внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти, що

відповідає вимогам, визначеним законами «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність»;

- вживання заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних технологій, щодо запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;
- доброчесне оцінювання професійної діяльності педагогічних (науково-педагогічних) працівників та результатів навчання здобувачів вищої освіти всіх рівнів.

З урахуванням запропонованих у новій редакції Закону України «Про академічну доброчесність» визначено відповідальність суб'єктів освітнього процесу у БНАУ щодо дотримання принципів і правил академічної доброчесності.

3.2. Дотримання академічної доброчесності науковими, науково-педагогічними, педагогічними працівниками БНАУ передбачає:

- використання покликань на достовірні джерела інформації у разі використання авторських ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання вимог щодо захисту інтелектуальної власності;
- надання достовірних даних про методики і результати досліджень, джерела інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну), дослідницьку, творчу діяльність;
- доброчесне оцінювання результатів навчання, відповідальність за доброчесне оцінювання, достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість рекомендацій академічної та/або наукової експертизи;
- формування культури дотримання принципів академічної доброчесності у здобувачів освіти та контроль забезпечення їх дотримання в освітньому процесі.

3.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- дотримання вимог законодавства, цінностей, принципів і правил академічної доброчесності, утверджених цим Положенням у БНАУ;
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- покликання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання вимог щодо захисту інтелектуальної власності;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

4. Забезпечення ефективної системи запобігання академічному плагіату та його виявлення

4.1. Дії щодо забезпечення академічної доброчесності у БНАУ здійснюються за такими напрямками:

- забезпечення доброчесності поточних індивідуальних робіт здобувачів освіти (курсіві роботи, індивідуальні завдання тощо);
- забезпечення доброчесності кваліфікаційних робіт студентів;
- забезпечення доброчесності наукових публікацій у всіх наукових виданнях університету;
- забезпечення доброчесності дисертаційних робіт співробітників університету та робіт, що подаються до захисту у спеціалізованих радах (відповідно до вимог щодо підготовки та захисту дисертацій);
- забезпечення доброчесності на рівні інших видів наукової та навчально-методичної продукції співробітників університету.

4.2. Перед прийняттям кваліфікаційних робіт, поданих для захисту до екзаменаційних комісій, проводиться перевірка робіт на відсутність академічного плагіату. Така перевірка передбачає новітні технічні засоби та експертну оцінку відповідальних науково-педагогічних працівників. Відсоток схожості у таких видах робіт не повинен перевищувати 40% (рівень бакалавра) та 30% (рівень магістра).

4.3. Усі підготовлені до друку наукові праці та навчальні видання розглядаються на засіданнях (наукових семінарах) кафедр та інших структурних підрозділів, де працюють автори робіт.

4.4. Рекомендовані до друку наукові та навчально-методичні праці обов'язково перевіряються на відсутність академічного плагіату.

4.5. Перед поданням на розгляд Вченої ради періодичного наукового видання університету редакційна колегія перевіряє прийняті до опублікування статті на відсутність академічного плагіату. Відсоток схожості у наукових публікаціях (тези, статті) не має перевищувати 10%.

4.6. Перед прийняттям дисертацій, поданих для захисту до спеціалізованих вчених рад університету, проводиться перевірка дисертації та автореферату на відсутність академічного плагіату. У разі виявлення академічного плагіату в дисертації на здобуття наукового ступеня така дисертація знімається з захисту, незалежно від стадії розгляду.

4.7. Для технічної підтримки перевірки наукових та навчальних праць на наявність академічного плагіату на офіційному сайті БНАУ розміщується посилання на сервіси з перевірки наукових праць на наявність плагіату.

5. Комісія з питань етики та академічної доброчесності

5.1. Комісія з питань етики та академічної доброчесності (далі – Комісія) – це колегіальний експертно-консультативний орган, метою якого є сприяння дотриманню етичних принципів і стандартів, розв'язанню етичних конфліктів між членами університетської спільноти.

5.2. Комісії наділяється право одержувати і розглядати персональні заяви про порушення цього Положення, а також надавати пропозиції та рекомендації керівництву БНАУ щодо прийняття дієвих управлінських рішень і накладання відповідних санкцій (див. п. 3.1.-3.2.).

5.3. У своїй діяльності Комісія керується Конституцією України, законодавством у сфері освіти та вищої освіти, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, Статутом БНАУ, Етичним кодексом університетської спільноти БНАУ, Правилами внутрішнього розпорядку БНАУ, іншими нормативними актами БНАУ та цим Положенням.

5.4. Члени Комісії працюють на громадських засадах. Склад Комісії затверджується наказом ректора БНАУ. Діяльність комісії регулюється Положенням «Про комісію з питань етики та академічної доброчесності у Білоцерківському національному аграрному університеті».

5.5. До роботи Комісії можуть бути залучені внутрішні чи зовнішні експерти з питань, що розглядаються, без права участі в голосуванні.

5.6. Висновки Комісії мають рекомендаційний характер і керівництво Університету може брати їх до уваги, ухвалюючи рішення щодо порушника Етичного кодексу чи «Положення про академічну доброчесність у Білоцерківському національному аграрному університеті».

6. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

6.1. За порушення правил академічної доброчесності науково-педагогічні працівники можуть бути притягнуті до таких форм відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи вченого звання;
- позбавлення права брати участь у конкурсі на заміщення вакантної посади.

6.2. За порушення правил академічної доброчесності здобувачі вищої освіти притягуються до таких основних форм відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо) (*рішення вченої ради факультету*);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми (*рішення вченої ради факультету*);
- відрахування з університету (*рішення вченої ради університету*);
- позбавлення академічної стипендії (*рішення вченої ради університету*);
- позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання (*рішення вченої ради університету*).

6.3. За певних умов додатково до зазначених вище видів академічної відповідальності БНАУ може застосовувати такі форми відповідальності науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти:

- усне зауваження від викладача та / або уповноваженого представника адміністрації (завідувача кафедри, декана факультету тощо);
- попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності;
- повторне виконання завдання;
- зниження балу за виконання завдання;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії;
- позбавлення почесних звань, нагород, стипендій тощо, присуджених закладом вищої освіти;
- позбавлення права голосу у колегіальних органах управління закладу вищої освіти або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін;

▪ позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування наукових досліджень, стипендій, грантів тощо;

▪ відрахування чи звільнення.

Системне порушення академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними працівниками БНАУ у випадках, визначених законодавством України і цим Положенням, може бути підставою розірвання для трудового договору з ініціативи керівництва Університету за певних умов.

6.4. Особи, винні у вчиненні правопорушень у сфері наукової експертизи, притягаються до відповідальності (академічної, дисциплінарної, цивільно-правової та адміністративної) відповідно до законодавства.

6.5. Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

▪ ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

▪ особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

▪ знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

▪ оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності у суді.

7. Прикінцеві положення

7.1. Це Положення затверджується рішенням Вченої ради БНАУ та вводиться в дію наказом ректора БНАУ.

7.2. Здобувачі вищої освіти повинні бути ознайомлені з Положенням упродовж місяця з дня зарахування до БНАУ, а науково-педагогічні працівники – під час прийому на роботу.

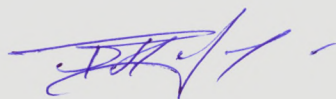
7.3. Зміни та доповнення до Положення розглядаються науково-методичною комісією університету, затверджуються Вченою радою БНАУ та вводяться в дію наказом ректора БНАУ.

7.4. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи БНАУ відповідно до їх функціональних обов'язків.

Розглянуто і схвалено науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ, протокол № 1 від 22 вересня 2024 року.

ПОГОДЖЕНО:

Перший проректор

Володимир НЕДАШКІВСЬКИЙ

Проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності

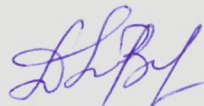
Тетяна ДИМАНЬ

Проректор з наукової та інноваційної Діяльності

Ольга ВАРЧЕНКО

Завідувач відділу забезпечення якості освіти

Олена ДЕМ'ЯНЕНКО

Начальник юридичного відділу

Ярослав ЯЦЮК